

חינוך לחיים

פרשת פנחס

"לכן אמור, הנני נותן לו את בריתי שלום" -

נהרות של דיו נשפכו כדי לפתור את החידה - הסתומה: מדוע במילה שלום מופיעה ו' קטועה? ועוד נשאל שהרי כבר הסבא אהרן הכהן לימד בבית מדרשו את תורת ה"שלום": "אוהב שלום ורודף שלום" היה. אז מה אפוא נתחדש אצל נכדו פנחס? מדוע היה אפוא צריך לקבל מתנה בדמות ה"שלום" אם כבר עוברת היא לו בירושת-התכונה מהסבא?

"שלום", הניב והאגדה. לרבים מאתנו זה מצטלצל עם יונות צחורות, "וגר זאב עם כבש". אין צווחה ברחובותינו. עולם גן עדני שכזה. שלוה מופלאה. אבל האמת היא, שזה לא מדויק. הבה נטה אוזן ונקשיב לדברים מופלאים שניגן בנעימות כתיבתו, מן הרב אלישיב זצוק"ל: "במשנה במסכת עוקצין שנינו: 'לא מצא הקב"ה כלי מחזיק ברכה אלא השלום'. ולמה קראו 'כלי' ולא אמר ש'השלום מקור הברכה' וכדומה? אלא באו חז"ל ללמדנו, שהשלום הוא כלי! מה הכלי אינו עשוי אלא עבור דבר שמכניסים בו, ואם לא יצליח להכניס בו את הדבר - אין עליו תורת כלי. כן הוא השלום, שהוא כלי המחזיק את הברכה, אבל אם הוא מחזיק את הקללה - אינו שלום אמת. וכבר נאמר: 'אין שלום לרשעים' שכן השלום להם - רע הוא, ואין הוא כלי מחזיק ברכה."

ה"שלום" שאנחנו מכירים הוא נעים. רך. ריפוד של אהבה, אחווה ורעות. כמו - להבדיל מיליוני הבדלות - זה שאנחנו מכירים מה"שלום" הדמיוני והחלומי עם הבני דודים. וגר זאב עם כבש. חלום שהוא מציאות. אבל החידוש במעשה של פנחס הוא שאפשר לעשות מעשה שנראה בכלל כמו מלחמה, עם החרב, אבל אינו אלא "שלום". הפצע - הוא הרפואה בעצמה. ה"שלום" דורש לעיתים ו' קטיצא. לעשות משהו כואב. דוקר. לא תמיד זה ה-"עוד ישבו זקנים וזקנות בחוצות ירושלים, ילדים וילדות משחקים". לפעמים זה הפרדה כואבת, הרחקה זוטא, וזאת כדי לקרב אחרים. שלום פירושו שלמות. אין זה אומר שהשלמות תמיד שלמה. לפעמים גם השבור הוא שלם. הוא - הוא השלמות דהשתא.

גם כיום נאמר הכלל: "חושך שבטו - שונא בנו". וודאי שלא בכל יום ובמקרים חריגים, אבל יש מקרים שכן. ובכן, יאמר מי שיאמר: לכאורה זה ההיפך מהמידות טובות והענוגות. ולא נרחיב בנושא. ולא היא, כמובן. כשזה מגיע מתוך חינוך, מתוך ההבנה שצריך לתת מעצורים לפעמים, זה המידות הכי טובות שיש. ההתעלמות - היא האכזריות. ההפקרה - היא המידות הרעות.

דוגמא מחיינו - נער מנערי העברים אינו מתאים לישיבה בה הוא לומד. הוא לא "פרחח". פשוט לא מתאים לסגנון של הישיבה; לא עומד בתקנון הקפדני שלה. הוא נקרא אחר כבוד למנהל הרוחני שפוקד עליו למצוא ישיבה אחרת. (בכוונה לא אומר "מסלק", כי זה לא. לפחות אמור להיות לא). הדבר מובן: בחור שכזה פשוט לא מתאים. צריך לקיים אותו - מתוך חמלה ואבהיות כמובן "היפרד נא". זה נראה מריבה. אש וגפרית. אבל זה ממש לא. זה שלום. כך אמור להיראות השלום. הוא שם והם פה.

כשמרן הרב שך זצ"ל עמד ב'יד-אליהו' ושאל: "במה אתם יהודים?" - התחוללה מין רעידת-אדמה בישראל. הדיבור שלו היה חריף. חד כתער. ישיר לחלוטין. בלי 'צלופנים'. מין דיבור "פנחסי" - חידוד חניתות מילוליות לשם האמירה האמתית הנוקבת. הדברים הדהדו והיו לאחד הנאומים הזכורים בהיסטוריה של ארץ ישראל ב-70 השנה האחרונות. המביט מהצד, בהתבוננות קרה ויבשה, היה נוטה לחשוב כי אמירה זו יש היפך מן ה"שלום". לא היו כאן פרחים ושושנים. ההיפך. אבל מי שמבין ומרגיש יודע, כי לא היא. הזעקה הזו יצאה מלב שותת, כואב. לב רווי באהבת-ישראל כנה. כמו אבא שעוצר את הילד בחוזקה, רקע לפני שהוא רץ לכביש. נזכור: לא כל צעקה - היא מלחמה; ולא כל חיבוק - אהבה.

מין הרב אלישיב הביא את אחאב כדוגמא חריפה. כאשר נפגש אליהו עם אחאב אחרי שלוש שנות הרעב, מתנפל עליו אחאב ואומר לו: האתה זה עוכר ישראל? בתקופת אחאב עם ישראל ישב בשלום ובשלוה ולא חסר להם מאומה. אלא שאחאב התמכר לעשות הרע בעיני ה', ואז מגיע הנביא אליהו ומכריז מלחמה עליו. בעיני אחאב, הוא זה שמעכיר את השלוה, השלום והטובה. ואליהו הנביא משיב לו חריפות: "לא עכרתי את ישראל, כי אתה ובית אביך בעזבכם את מצוות ה'".

אותו אליהו - מצביע גאון הפסיקה מן הרב אלישיב - ה"נאשם" בעריכת מחלוקות ובניגוד השלום - הוא - זה שהופקד להשמיע לישראל את בשורת הגאולה - "מה נאוו על ההרים רגלי מבשר משמיים שלום"

לע"נ אבי מורי ר' חיים ב"ר ישעיהו ז"ל

משה בירנבוים - birmoshe@gmail.com

(בדרכו)